

Evidența contabilă pe moșiile din Moldova în jurul anului 1800

Ioan Murariu

În secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a celui următor, boierii, mănăstirile și arendașii obișnuiau să întocmească **sămi** anuale, adică un fel de bugete de venituri și cheltuieli. Puținele **sămi** care se mai păstrează în arhive conțin prețioase informații privitoare la sursa veniturilor și la modul cum acestea erau folosite.

Unele **sămi** de venituri și cheltuieli au fost cercetate de Nicolae Iorga¹, Gheorghe Platon², Sl. Diamandi³, Radu Rosetti⁴, S. Columbeanu⁵, N. Corivan și I. Grămadă⁶, Ion Ionașcu⁷, Gheorghe Ungureanu⁸, D. Agache⁹, Ioan Ivan¹⁰, Ioan

- 1 Nicolae Iorga, *O gospodărie moldovenească la 1777 după socotelile cronicarului Ioniță Canta*, București, 1928.
- 2 Gheorghe Platon, *Domeniul feudal din Moldova în preajma revoluției de la 1848*, Iași, Editura Junimea, 1973.
- 3 Sl. Diamandi, *O gospodărie moșierească din Moldova în prima jumătate a sec. al XIX-lea*, în *Studii*, IX, 2-3, 1956.
- 4 Radu Rosetti, *Cum se căutau moșiile în Moldova la începutul veacului XIX*, în *A.A.R.M.S.I.*, seria II, XXXI, București, 1909.
- 5 S. Columbeanu, *O conică de socoteli dintre anii 1804 și 1839*, în *S.A.I.*, IV, 1962; Idem, *Economia domeniului feudal din Moldova și Țara Românească la începutul sec. al XIX-lea*, în *Studii*, 2, 1965.
- 6 N. Corivan și I. Grămadă, *Despre gospodăria feudală din Moldova în prima jumătate a sec. al XVIII-lea (Pe marginea Catastlului de sămile tuturor mănăstirilor din țară din leat 7250 până la leat 7251)*, în *SMIM*, V, 1962.
- 7 Ion Ionașcu, *Veniturile și cheltuielile casei Manuc-bei în anii 1815-1818*, în *R.A.*, anul XLVIII, XXXIII, nr. 4/1971.
- 8 Gh. Ungureanu, *Veniturile și cheltuielile unei mari case boierești din Iași în anul 1816. Casa Roset-Roznovanu (Iași)*, în *S.A.I.*, I, 1956.
- 9 D. Agache, *Veniturile și cheltuielile mănăstirii Sf. Spiridon din Iași între anii 1771 și 1823*, în *A.I.I.A.I.*, XV, 1978.
- 10 Ioan Ivan, *Știri istorice oferite de un „izvod de venitul mănăstirii Neamț” în secolul al XVIII-lea*, în *M.M.S.*, XLV, 1-2, 1969.

Murariu¹¹, Ioana Constantinescu¹² etc. Altele încă nu au fost analizate de cercetători, dar conțin prețioase informații și trebuie publicate și introduse în circuitul științific.

Patru **sămi** inedite, datând din anii 1795, 1805, 1806 și 1809, se păstrează în Arhivele Naționale din Bacău. Analizând conținutul lor, am ajuns la următoarele concluzii:

1. Sursa de venituri a respectivelor moșii din Moldova era vânzarea, pe piața internă, a unor animale vii, alimente și băuturi alcoolice. Taxele percepute de la crâșmari completau veniturile moșiilor.

2. În capitolul cheltuielilor se cuprind următoarele: cumpărarea unor produse meșteșugărești, locale sau de import (exemple: cărămizi, căpestre, bumbac, sare, tămâie, rogojini, site, ciururi și altele); „hacul“ (adică leafa, salariul) plugarilor, prisăcarilor, ciobanilor, chelarului, vierilor, dascălului etc.; dajdia preoților; alte sume au fost cheltuite pentru ținutul sumanelor, cumpărarea de cerneală, hârtie, cuie și altele.

3. Aceste **sămi** mai conțin importante informații privitoare la prețul unor mărfuri în epocă. Iată doar câteva exemple din **sama** pe anul 1805: oca de pește se vindea cu 22 de parale, iar cea de brânză, cu 10 parale; o găină valora 51 de bani, un pui de găină între 16 și 21 de bani, iar oul se vindea cu un ban. Mai aflăm că tot în anul 1805 un curcan se vindea pe piața internă cu 16 parale, o rață cu 8 parale, iar oca de unt cu 1 leu și 15 bani.

4. În evidențele contabile de acum două secole găsim și informații privitoare la plata unor munci agricole sau meșteșugărești. Astfel, în anul 1805, o falce de cosit (adică 1,43 hectare) se plătea cu 3 până la 5 lei. Tot atunci, ținutul a 126 de coți de sumane costa 3 lei și 18 bani. În anul următor, 1806, pentru ținutul a 13 pânze s-au plătit 45 de lei și 60 de bani.

5. **Sama** pe anul 1795 a fost întocmită de căpitanul Ioniță. Acesta, pentru munca depusă, a primit o leafă de 200 de lei, sumă cu care se puteau cumpăra atunci 5 cai, sau 33 mierțe (adică 5 tone) de păpușoi. În unele **sămi** au fost înregistrate și hacurile (lefurile) plugarilor, prisăcarilor chelerului și dascălului.

6. Sarea, adusă de la Târgu Ocna, era foarte scumpă. În anul 1809, o oacă de sare se cumpăra pe respectiva moșie cu 3 parale. Deci, cu banii rezultați din

¹¹ Ioan Murariu, **Veniturile și cheltuielile moșiei Fântânele din ținutul Bacău între 30 septembrie 1803 și 30 septembrie 1804**, în *Carpica*, 1972; Idem, **Veniturile și cheltuielile unei familii boierești din Moldova între anii 1782 și 1789**, în *Carpica*, 1973-1974; Idem, **Veniturile și cheltuielile moșiilor Bețești (ținutul Bacău) și Vadurile (ținutul Neamț) în perioada 1821-1824**, în *Carpica*, XVIII - XIX (1986-1987).

¹² Ioana Constantinescu, **Arendășia în agricultura Țării Românești și a Moldovei până la Regulamentul Organic**, București, Editura Academiei, 1985, 204 p.

vânzarea unui curcan se puteau cumpăra 5 ocale de sare (adică 6,4 kilograme).

7. Foarte scumpe erau și mărfurile provenite din import. De exemplu, tot în anul 1809 o vacă valora pe piață tot atât cât 3 ocale (adică 3,8 kg) de bumbac, sau cât 3,5 ocale de tămâie.

8. Interesul boierilor și al mănăstirilor de a ține o evidență contabilă cât mai amănunțită demonstrează faptul că în jurul anului 1800 moșiile din Moldova erau antrenate în economia de piață.

*

Cele patru sămi inedite la care ne-am referit mai cuprind și alte informații, care pot fi folosite de cercetătorii preocupați de trecutul agriculturii românești. Din această cauză le-am transcris în grafie latină și le publicăm mai jos.

Anexa nr. 1

„Socoteala căpitanului Ioniță de câți bani au luat, și îi ia, și unde îi dă“

1795, noiembrie 21

Lei	Bani	Luaturile														
865	-	Pe 173 merți popușoi, câte 5 lei merța, bez 85 merți țiganilor.														
1400	-	Pe 200 merți popușoi ot Verișani, câte 7 lei.														
2265	-	Să scade ce s-au ținut în samă, însă:														
37	36															
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th></tr><tr><td>31</td><td>12</td></tr><tr><td>6</td><td>24</td></tr><tr><td>37</td><td>36</td></tr></table>	Lei	Bani	31	12	6	24	37	36						
Lei	Bani															
31	12															
6	24															
37	36															
		Butnarilor ot Scobinți														
		Lui Ioniță grădinar														
2227	84	Rămân asupra căpitanului Ioniță.														
576	46	Pe 635,5 vedri vin în 2 buți și 5 poloboace ce s-au vândut cu rădicata, câte 35 parale vadra, însă:														
		<table><tr><th>Vedri</th><td></td></tr><tr><td>167</td><td>2 poloboace lui Bulăi.</td></tr><tr><td>110,5</td><td>2 poloboace lui Dumitru Arnăut.</td></tr><tr><td>80,5</td><td>1 poloboc lui Ștefan unguru.</td></tr><tr><td>157,5</td><td>1 bute, tij lui Ștefan unguru.</td></tr><tr><td>120</td><td>1 bute lui Miron căpitan.</td></tr><tr><td>635,5</td><td></td></tr></table>	Vedri		167	2 poloboace lui Bulăi.	110,5	2 poloboace lui Dumitru Arnăut.	80,5	1 poloboc lui Ștefan unguru.	157,5	1 bute, tij lui Ștefan unguru.	120	1 bute lui Miron căpitan.	635,5	
Vedri																
167	2 poloboace lui Bulăi.															
110,5	2 poloboace lui Dumitru Arnăut.															
80,5	1 poloboc lui Ștefan unguru.															
157,5	1 bute, tij lui Ștefan unguru.															
120	1 bute lui Miron căpitan.															
635,5																

157	66	De la Toader crășmar, însă:										
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th></tr><tr><td>93</td><td>18</td></tr><tr><td>64</td><td>48</td></tr><tr><td>157</td><td>66</td></tr></table>	Lei	Bani	93	18	64	48	157	66		
Lei	Bani											
93	18											
64	48											
157	66											
		Din socoteala de la avgust 26.										
		Din socoteala de la săptemvrie 27.										
17	8	De la Costandin Dinul din socoteala de la săptemvrie 29.										
107	30	De la Iordachi ot Rădeni, însă:										
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th></tr><tr><td>34</td><td>54</td></tr><tr><td>72</td><td>96</td></tr><tr><td>107</td><td>30</td></tr></table>	Lei	Bani	34	54	72	96	107	30		
Lei	Bani											
34	54											
72	96											
107	30											
		Din socoteala de la avgust 29.										
		Din socoteala de la săptemvrie 27.										
187	54	De la Dinul ot Bărați, însă:										
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th></tr><tr><td>50</td><td>72</td></tr><tr><td>15</td><td>36</td></tr><tr><td>121</td><td>66</td></tr><tr><td>187</td><td>54</td></tr></table>	Lei	Bani	50	72	15	36	121	66	187	54
Lei	Bani											
50	72											
15	36											
121	66											
187	54											
		Din socoteala săptemvrie 10.										
		Din socoteala săptemvrie 27.										
		Din socoteala octomvrie 21.										
102	108	De la Andreiu ot Miletinu, însă:										
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th></tr><tr><td>34</td><td>96</td></tr><tr><td>68</td><td>12</td></tr><tr><td>102</td><td>108</td></tr></table>	Lei	Bani	34	96	68	12	102	108		
Lei	Bani											
34	96											
68	12											
102	108											
		Din socoteala săptemvrie 14.										
		Din socoteala săptemvrie 29.										
3356	36	Suma din urmă.										
99	39	De la Gheorghii Bobanu, din socoteala săptemvrie 27.										
160	60	De la Ionu ot Sângeapu, însă:										
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th></tr><tr><td>137</td><td>108</td></tr><tr><td>22</td><td>72</td></tr><tr><td>160</td><td>60</td></tr></table>	Lei	Bani	137	108	22	72	160	60		
Lei	Bani											
137	108											
22	72											
160	60											
		Din socoteala săptemvrie 29.										
		Din socoteala a 2 barelci, noiembrie 9.										

-	30
3	60
11	105

10 funii la odaie, decemvrie 8.
Carne de la Crăciun, pân ce au venit
polcovnicul la.....*) Neamțului.

578 106 Suma din urmă.

Lei	Bani
11	105
14	21
11	33
20	-
100	-
20	-
3	-
15	-
10	-
5	-
15	-
255	39
2	90
15	-
30	-
21	-
25	-
-	60
20	-
29	85
399	34

Suma din urmă.

Vierii ot Scobinți
Vierii ot Buhalnița } Cifertul lui noiembrie.

Scobinților pentru cărat fână la grajdii.

Hermezăului, noiembrie 30.

Maicii Magdalinii în doi rânduri, dechemvrie 6.

Cuconașilor, dechemvrie 6.

Teslarilor pentru arvonă, dechemvrie 7.

Banului Milu pentru draniță, dechemvrie 12.

Bărbatului Mancii Ioanii de s-au plătit de păpușoi, dechemvrie 15.

Țiganilor ce au mersu la Popricani pe urmă, dechemvrie 20.

Cuconiții la Crăciunu, la Sfeti Vasile și la Bobotează.

Lui Ioniță, cumnat Scutar, ghenarie 3.

Fetii lui Romanu, la măritat.

Dumnealui polcovnic, ghenarie 11.

Butnarilor ce taie lemnul în pădure, ghenarie 16.

Lui Anton Neamțul, și s-au scris în dos zapisului, ghenarie 16.

Cuconului, ghenarie 22.

Dumnealui polcovnic.

578 106 Adică cinci sute șaptizăci și opt lei, 106 bani, rămân asupra
căpitanului Ioniță.

578 106 Suma din urmă. 1796, ghenarie 25.

Alte luaturi de căpitanul Ioniță:

30	-	Dejma fânului pe anul 1795.																											
15	-	De la Ioniță, cumnat Scutarului.																											
333	-	Au luat de pe la câșmari din socoteala ce s-au făcut cu crâșmarii până 1796, ghenarie 25, însă:																											
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th><td></td></tr><tr><td>46</td><td>-</td><td>De la Gheorghii.</td></tr><tr><td>16</td><td>-</td><td>Tij, de la Gheorghii din 178 lei 48 bani.</td></tr><tr><td>87</td><td>-</td><td>De la Iordachi.</td></tr><tr><td>92</td><td>-</td><td>De la Andreiu.</td></tr><tr><td>18</td><td>-</td><td>De la Toader.</td></tr><tr><td>60</td><td>-</td><td>De la Costandin Dicul.</td></tr><tr><td>14</td><td>-</td><td>De la Pavăl.</td></tr><tr><td>333</td><td>-</td><td></td></tr></table>	Lei	Bani		46	-	De la Gheorghii.	16	-	Tij, de la Gheorghii din 178 lei 48 bani.	87	-	De la Iordachi.	92	-	De la Andreiu.	18	-	De la Toader.	60	-	De la Costandin Dicul.	14	-	De la Pavăl.	333	-	
Lei	Bani																												
46	-	De la Gheorghii.																											
16	-	Tij, de la Gheorghii din 178 lei 48 bani.																											
87	-	De la Iordachi.																											
92	-	De la Andreiu.																											
18	-	De la Toader.																											
60	-	De la Costandin Dicul.																											
14	-	De la Pavăl.																											
333	-																												
541	24	Tij, au mai luat de pe la crâșmari în socoteala ce au făcut până 1796, aprilie 12.																											
		<table><tr><th>Lei</th><th>Bani</th><td></td></tr><tr><td>187</td><td>-</td><td>De la Costandin Dicul.</td></tr><tr><td>31</td><td>-</td><td>De la Toader.</td></tr><tr><td>133</td><td>90</td><td>De la Dicul.</td></tr><tr><td>137</td><td>48</td><td>De la Andreiu.</td></tr><tr><td>37</td><td>36</td><td>De la Ion Bărzoiu.</td></tr><tr><td>14</td><td>60</td><td>De la Niță Untu.</td></tr><tr><td>541</td><td>24</td><td></td></tr></table>	Lei	Bani		187	-	De la Costandin Dicul.	31	-	De la Toader.	133	90	De la Dicul.	137	48	De la Andreiu.	37	36	De la Ion Bărzoiu.	14	60	De la Niță Untu.	541	24				
Lei	Bani																												
187	-	De la Costandin Dicul.																											
31	-	De la Toader.																											
133	90	De la Dicul.																											
137	48	De la Andreiu.																											
37	36	De la Ion Bărzoiu.																											
14	60	De la Niță Untu.																											
541	24																												
1498	10	Să scade, însă:																											
400	-																												
		<table><tr><td>200</td><td>-</td><td rowspan="3">Hacul căpitanului Ioniță pe anul ce s-au sfârșit, 1795, dechemvrie 30.</td></tr><tr><td>200</td><td>-</td></tr><tr><td>400xx)</td><td>-</td></tr></table>	200	-	Hacul căpitanului Ioniță pe anul ce s-au sfârșit, 1795, dechemvrie 30.	200	-	400xx)	-																				
200	-	Hacul căpitanului Ioniță pe anul ce s-au sfârșit, 1795, dechemvrie 30.																											
200	-																												
400xx)	-																												
1098	10																												
		*) Scris ilizibil.																											
		**) Arhivele Naționale Bacău, fond Colecția documente, P. V/7.																											

Ancxa nr. 2

„Socoteala căpitanului Ioniță, de la 1805 iunie 20 și pâr la 1806, februarie 14.

Lei	Bani
586	102
7	60
180	60
115	-
26	21
280	-
281	39
300	-
1777	42

Rămași din cei de sus, din socoteala trecută, 1805, iunie 20.
 Luați pe 25 ocă pește, câte 22 pârăle, din iazu de la Curte, avgust 6.
 Pe 722 ocă brânză la cășărie, câte 10 parale oca, 805 avgust 8.
 Ce au rădicat dumnealui boierul de la Ceplăniță, banii facerii casălor domnești, iulie 26.
 Pe 41 ocă.....*), înșă 32 ocă 2 litre albe, câte 25 parali oca, 7 ocă 2 litri negri, câte 28 parale oca, bez 18 ocă ce s-au făcut.....*), 805, iulie 28.
 Dumnealui logofăt (?) Enachi, săptemvrie 10.
 De la căpitanul Gheorghie, noiemvrie 25
 Tij, de la căpitanul Gheorghie să plătesc la coșași.

Ce să scade, înșă:

Lei	Bani
6	60
4	60
3	-
6	60
2	75
2	75
-	99
10	-
3	60
-	99
2	111
-	99
42	3
42	3

La 5 cară ce-au adus sare de la Fântâneli, iunie 30.
 3 vedri vinu la Paști țiganilor de la Ceplăniță, 805.
 2 vedri vinu iar la Paști țiganilor ot Buhalnița.
 Lui Ion Cociorvă pentru o pânză de bumbac, cu răvaș 805 iunie 3.
 20 pui.
 20 pui } Cu răvaș, 805, iulie 28.
 100 ouă
 Savii chelariului, hacul său pe anul ce s-au sfârșit, 805 octomvrie, bez 5 lei luați înainte.
 20 pui. } Cu răvaș, 805, iulie 10.
 100 ouă.
 20 pui } Cu răvaș, 805 avgust 14.
 100 ouă
 Facu.
 Cei din dos.

4	30	10 găini, avgust 14.	
17	30	Vierii, plugarii.	} Banii casălor domnești, săptemvrie 6.
77	60	Vierii ot Scobinți	
2	105	20 pui	} Cu răvaș, 805 săptemvrie 14.
-	105	100 ouă	
-	66	chersăci (?), săptemvrie 14.	
2	45	Pe 150 gutăi, săptemvrie 16.	
103	39	Vierii, plugarii.	} Cifert al 4, iulie, avgust, săptemvrie.
164	90	Vierii ot Scobinți	
1	6	7 pui	} Cu răvaș, 805, săptemvrie 22.
-	99	100 ouă	
-	78	Frânghii la învățat cailor, săptemvrie 22.	
418	46		
	60	Bumbac la mesăzi, săptemvrie 22.	
14	-	Dajdie preuților, 805 săptemvrie 23.	
3	20	20 pui	} Cu răvaș, octomvrie 9.
1	30	100 ouă	
6	-	Lui Gheorghii a Todesii cu răvaș, săptemvrie 29.	
1	30	100 ouă cu răvaș, octomvrie 26.	
3	90	10 găini, cu răvaș, noiembrie 9.	
48	36	Pe 9 fâlci 53 prăjini la coasă și ce le-au trecut piste ce au fost datori, bez 11 fâlci ce ari să mai plătească dumnealui boieriul, grecilor.	
1	24	72 ouă cu răvaș, 805 noiembrie 24.	
178	-	Vierii ot Scobinți	} Cifert octomvrie, noiembrie, decembrie 805.
103	39	Vierii i plugarii	
1	48	4 căpestre	} Pentru cai la mergire cuconului la Fălciu.
-	102	Frânghii	
5	30	15 găini	} Cu răvaș, 805 dechemvrie 15.
1	30	100 ouă	
1	30	100 ouă, cu răvaș, 805 decembrie 22.	
2	30	2 ocă unt, cu răvaș, decembrie 22.	
3	18	Pe 126 coți sucmani la țăsătoare, decembrie 20.	
38	-	70 curcani câte 16 parale, 60 răți câte 8 părale, dechemvrie 23.	
2	75	20 pui	} S-au trimis la Sâmpetriu și răvaș n-are pe acest.
-	99	100 ouă	
160	-	Un zăpis a lui Ion ficior ce l-au luat dumnealui boieriul de la Mihăiță olariul.	

30	-	Iar de la Ion ficior ce i-au rădicat dumnealui boierul, cu care mă încarcă pe mini.
1025	117	Cei din urmă.
230	-	Hacul meu pe anul ce să sfârșăști, 805 decembrie 30.
300	-	Pe 100 fălci la cosași.
1	30	100 ouă cu răvaș, ghenarie 18.
3	-	3 ocă unt cu răvaș, ghenarie 26.
-	36	Un ciur de spălat grâu. } Ghenarie 27
-	45	O sâtă în ogradă. }
2	60	200 ouă pentru*) aibă cu Gheorghii Chiriță, răvaș n-au adus.
6	-	4 pluguri, 806 februarie 1.
4	3	7 rogojini } Cu răvaș, 806 februarie 9.
1	30	100 ouă }
1574	81	Facu, cari scăzându-să din 1777 lei 42 bani încărcături, rămân asupra lui Ioniță 202 lei 81 bani, 1806, februarie 14“ **).

*) Scriere ilizibilă.

) Arhivele Naționale Bacău, fond **Colecția documente, V/7.

Anexa nr. 3

**„Socoteala căpitanului Ioniță de la
1806 februarie 14 și păr la 1806 iunie 10**

Lei	Bani	
202	81	Rămași din socoteală.
303	21	De la căpitanul Gheorghii, cu răvaș boierului, februarie 15, 1806.
318	24	Iar de la căpitanul Gheorghii cu răvaș, mai 16.
12	36	Pe sare ce s-au dat la oi în anul trecut.
100	54	De la ciobani, din iernaticu oilor.
936	96	Facu.

Lei	Bani	
4	-	Ce să scadi, însă:
103	39	Lui Frești, din poronca dumnealui boierului, februarie 19.
109	102	Vierii i plugarii. } Cifertul ghenaric, februarie și martie.
307	21	Vierii ot Scobinți. }
14	-	Cei din urmă.
		Dajdie preuților, februarie 28, de Sfântu Gheorghe, 1806.

1	3	Her i oțal pentru un topor aici.	
1	6	La 2 cară ce au adus sare, martie 5.	
5	6	500 ouă.	
3	75	3 ocă unt, cu răvaș, martie 29.	
10	-*) Martei cu răvaș, martie 30.	
1	-*) o părechi turetici unui herghelegiu.....*) 10.	
2	60	20 pui, cu răvaș, aprilie 8.	
2	60	20 pui la Sfântul Gheorghii, aprilie 29.	
2	60	200 ouă iar la Sfântul Gheorghii, cu răvaș ce s-au pierdut.	
1	60	Giugănariului pentru.....*) aprilie 26.	
2	36	16 pui, cu răvaș, mai 12.	
15	-	La 3 prisăcari, hacul lor, 1806 mai 16.	
1	30	100 ouă, cu răvaș, mai 26.	} Când au fost.....*)
1	30	Giumătate ocă untdelemn	
1	6	Pește.	
-	54	O găină i doi pui.	
4	-	2 dimerlii sămânță cânipă.	
105	-	Hacul plugarilor pe anul ce s-au început, 1806 aprilie 23.	
105	51	Vierii i plugarii.	} Cifert pi aprilie, mai și iunie, banii a 6 chile,
122	66	Vierii ot Scobinți.	
45	60	Pe 13 pânză la țesătoare, cu răvașe.	
2	60	20 pui, iunie 4.	
1	30	100 ouă, cu răvaș, iunie 1.	
30	-	Hacul dascălului Ioan, ce să împlinești 1806 octomvrie 26, bez 20 lei ce-au luat mai înainte.	
55	114	Ion Samuil ce au fost datori, bez 190 lei ce au dat mai înainte.	
4	-	2 vedri vin țiganilor.	} ot Ceplența.
2	-	O vadră vin țiganilor.	
4	-	2 vedri vin țiganilor ot Buhalnița.	
2	-	O vadră plugarilor la Paști.	
857	48	Adică opt sute cincizeci și șapte lei 48 bani facu, scăzându-să din 936 lei 96 bani luați.....*), rămănu 79 lei 48 bani.	

Căpitan Ioniță,, **)

*) Scris ilizibil.

) Arhivele Naționale Bacău, fond **Colecția documente, V/7.

Anexa nr. 4**„Socoteala vătavului Neculai de la 809 mai 6 și până la 809 octomvrie 22.**

Lei	Bani																																					
327	84	Ce au rămas să dei din socoteala trecută, de la mai 6.																																				
100	-	De la fîmeia lui Huzum ce ari să-i iei, cum să pominești în sama din urmă.																																				
112	60	Pe 450 ocă brînză ce au dat la cășărie.																																				
47	60	Pe*) ce s-au vîndut.																																				
34	-	Pe carne a 16 oi bobane (?) ce s-au vîndut, 809, octomvrie 20.																																				
423	-	Pe 35 vedre miere, câte 12 lei vadra.																																				
1041	84																																					
		Ce să scad din suma de sus, însă:																																				
		<table> <tr> <th>Lei</th><th>Bani</th><th></th></tr> <tr> <td>78</td><td>-</td><td>Pentru.....*)</td></tr> <tr> <td>28</td><td>63</td><td>Lui Coste grecu pentru o pricină de la Fetești, din poroncă.</td></tr> <tr> <td>3</td><td>-</td><td>10 căpestre când s-au triimis cai cuconului Alecu, și 4 de rădvan la Podoleni.</td></tr> <tr> <td>6</td><td>30</td><td>Potcovit a 10 cai, cari s-au triimis la Podoleni.</td></tr> <tr> <td>20</td><td>-</td><td>La 2 babi (?), chiriciasă și giupâneasă, cu răvaș, mai 24.</td></tr> <tr> <td>10</td><td>-</td><td>Unui plugari cu răvaș, 809 iulie 2.</td></tr> <tr> <td>9</td><td>60</td><td>O cheli pentru opinci ciobanilor.</td></tr> <tr> <td>1</td><td>90</td><td>Dohot rînduri-rînduri, pentru rădvan.</td></tr> <tr> <td>-</td><td>48</td><td>O sătă (?) pentru oameni.</td></tr> <tr> <td>25</td><td>-</td><td>La 5 prisăcari, cu răvaș.</td></tr> <tr> <td>182</td><td>48</td><td></td></tr> </table>	Lei	Bani		78	-	Pentru.....*)	28	63	Lui Coste grecu pentru o pricină de la Fetești, din poroncă.	3	-	10 căpestre când s-au triimis cai cuconului Alecu, și 4 de rădvan la Podoleni.	6	30	Potcovit a 10 cai, cari s-au triimis la Podoleni.	20	-	La 2 babi (?), chiriciasă și giupâneasă, cu răvaș, mai 24.	10	-	Unui plugari cu răvaș, 809 iulie 2.	9	60	O cheli pentru opinci ciobanilor.	1	90	Dohot rînduri-rînduri, pentru rădvan.	-	48	O sătă (?) pentru oameni.	25	-	La 5 prisăcari, cu răvaș.	182	48	
Lei	Bani																																					
78	-	Pentru.....*)																																				
28	63	Lui Coste grecu pentru o pricină de la Fetești, din poroncă.																																				
3	-	10 căpestre când s-au triimis cai cuconului Alecu, și 4 de rădvan la Podoleni.																																				
6	30	Potcovit a 10 cai, cari s-au triimis la Podoleni.																																				
20	-	La 2 babi (?), chiriciasă și giupâneasă, cu răvaș, mai 24.																																				
10	-	Unui plugari cu răvaș, 809 iulie 2.																																				
9	60	O cheli pentru opinci ciobanilor.																																				
1	90	Dohot rînduri-rînduri, pentru rădvan.																																				
-	48	O sătă (?) pentru oameni.																																				
25	-	La 5 prisăcari, cu răvaș.																																				
182	48																																					
1)																																						
1030	12	Lei din urmă.																																				
26	60	Her pentru trebuința morii.																																				
3	72	Her pentru hărleți și săpi pentru grădinuță.																																				
18	-	6 vedri vin la Paști oamenilor și țiganilor.																																				
18	-	S-au plătit datorie lui Mărolă.																																				
15	-	Hârtie și cerneală pînă la 808, octomvrie 26, și pînă la 809, aprilie 23.																																				
25	-	Chirie casălor dascălului Neculai dela Fălticeni, ce au șazut răpăosat într-însele.																																				

1	30	100 ouă trimise la Eși.
19	72	Tintiuri pentru oi.
17	60	Dajdia preuților a Sfântului Gheorghe, 809 aprilie 23.
106	-	Hac plugarilor pe un anu, de la an ce să începe la 809 aprilie 23 și pâr la 810 aprilie 23.
70	-	Hacul a 4 ciobani și a*) de la 1809 aprilie 23 și pâr la 1809 octomvrie 26.
5	-	Giugăneriului.
621	30	Să scadu ernaticu a 497 oi boierști după analogon, câte 50 parale de oaie.
93	90	
2079	114	Să scadi ernatic a 75 oi ciobănești de scuteală, după analogon.
	30	Caeli (?) pentru*).
2079	96	Adică doi mii șăptizăci și noi lei 96 bani, din cari scăzându-să din 2407 lei 60 bani, mai rămân asupra vătavului 327 lei 84 bani, bez 100 lei ce ari să mai ei de la femeia lui Huzum.

Lei	Bani	
182	48	Din urmă.
48	60	Pentru cheurile morii cei noi de lângă casă.
15	-	Heru cheleriului de la 809 octomvrie 26 și pân la 810 octomvrie 26, pe un anu.
6	-	Surdului bivolari de ș-au făcut fânu.
3	60	Pe pol ocă bumbac pentru feștilă de lumânări.
20	-	Pentru o vacă unui țiganu, cu răvaș.
45	-	Pe 600 ocă sare pentru oi și pentru casă, pân la octomvrie 20.
4	-	2 vedre vin murarilor când au pornit moara.
4	60	Pentru un gealău butcarilor la cerdac, cari ia.....*)
1	60	Pentru 200 cărămizi ce s-au cumpărat pentru o sobă.
-	90*) pentru lucrat ciubotelor.
20	-	Lui Alexandru și unui*) de la steclărie, cu răvaș.
60	-	Am dat la boeri când au fost la Cepleniți.
3	-	Pol ocă tămie pentru bisărică.
53	-	Arnăutului Hristii, din poroncă.
3	45	Cânipă pentru saci.
18	-	Pentru o*) ce s-au făcut acum*)
17	60	Dajdie a patru preuți și un deiacon, a Sfântului Dimitrie.
7	60	Pentru făcut geamurilor de a doile din gios.
7	60	Pentru țasut sucmani și saci.

8	60	Pentru învălit sucmani.
3	90	Titiuri pentru oi.
15	-	Hârtie, cerneală, de la mai 6 păr la octomvrie 26.
34	-	Her pentru trebuința morii piste cât n-au agiunsu și s-au cumpărat pentru cuie de leațuri la coșăriul ce s-au făcut în anul acesta; pentru ferecat plugurile, pentru tocmire rădvanului, pentru țâțâni.....*)
5	-	Cu răvaș.
587	33	Adică cinci sute optzeci și șapte lei și treizăci și trei bani, cari scăzându-să dintr-o 1041 lei și 84 bani, rămân asupra lui Neculai 454 lei, 51 bani“.**)).

1) La reluare, pe pagina următoare s-a scris 1030 lei și 12 bani, în loc de 1041 și 84 bani.

*) Scris ilizibil.

) Arhivele Naționale Bacău, fond **Colecția documente, P. V/82.

GLOSAR

balercă = butoiăș de 30-40 de litri în Moldova.

bez = fără.

chelar = persoană care păstra cheile cămării sau ale pivniței boierești și administra proviziile unei familii boierești.

chilă = veche măsură pentru cereale, care în Moldova era egală cu două mierțe sau cu 240 de ocale (circa 308 kg.). **Chila de Istanbul** era de zece ori mai mică (30,8 kg.).

cot = veche unitate de măsurat lungimea, egală cu 0,63 - 0,68 metri.

dimerlie = veche unitate de măsură pentru cereale. Cuprindea 11-12 ocale, adică 14-15 kilograme.

false = veche măsură de suprafață pentru pământ în Moldova, egală cu 80 de prăjini fâlcești, sau cu 1,43 hectare.

hac = simbrie; leagă; salar.

izvod = listă; condică de socoteli; tabel.

leul vechi = 40 de parale, sau 120 de bani.

litră = măsură de greutate din trecut, echivalând cu 320 de grame.

mierță (merță) = veche măsură pentru cereale, egală cu o jumătate de chilă de Galați, sau cu 10 dimerlii, sau cu 120 de ocale, sau cu circa 154 de kilograme.

ocă = veche măsură de greutate, care în Moldova era egală cu 1,283 kilograme.

ot = de la.

păr la = până la

pol = jumătate.

prăjină = veche măsură de suprafață în Moldova, egală cu 179 de metri pătrați.

rădvan = trăsură mare, de lux, acoperită.

răpăosat = decedat.

răvaș = scrisoare; adeverință; răvaș de primire; răvaș de drum.

tij = de asemenea.

vadră = veche măsură de capacitate pentru lichide, care în Moldova cântărea 10 ocale, sau 15,2 litri.

zapis = act particular de învoială, de mărturie etc.

L' évidence comptable sur le domaines de Moldavie vers l'année 1800 Résumé

L'auteur y analyse les budgets sur les revenus et les frais de quelques domaines du pays de Moldavie pour les années 1795, 1805, 1806 et 1809.

La plus importante conclusion est que vers 1800 les domaines de Moldavie étaient assez impliquées dans l'économie de marché.

À la fin du recueil l'auteur publié les quatre documents inédits, et un glossaire aussi.

2. Nici nu eșu eșu. Nici
nu eșu

78. —: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

28: 60: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

3: —: 10: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

6: 90: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

20: —: 2: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

10: —: 8: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

9: 60: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

1: 90: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu

48: Nici nu eșu eșu

25: —: 5: Nici nu eșu eșu
Nici nu eșu eșu